

Sveučilište u Rijeci
Ekonomski fakultet Rijeka

GOSPODARSTVO HRVATSKE

Prof. dr. sc. Nada Karaman Aksentijević

**RAZVRSTAVANJE I GRUPIRANJE
EKONOMSKIH AKTIVNOSTI –
KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI**

Klasifikacije djelatnosti predstavljaju društvene konvencije o razvrstavanju ekonomskih aktivnosti.

Mogu biti:

- **nacionalne;**
- **međunarodne (ISIC – Međunarodna standardna klasifikacija djelatnosti UN, NACE– Opća klasifikacija djelatnosti EU)**

ZBOG ČEGA SE VRŠI RAZVRSTAVANJE EKONOMSKIH AKTIVNOSTI ODNOSNO ČEMU SLUŽE KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI?

- za potrebe gospodarstva
- za potrebe statističkog praćenja ekonomskih
tijekova
- za potrebe nositelja ekonomske politike
- za potrebe stručnih i znanstvenih istraživanja

Kriteriji za razvrstavanje ekonomskih aktivnosti:

- 1. identičnost tehničko-tehnoloških, ekonomskih i organizacijskih obilježja;**
- 2. istovrsnost predmeta rada, sredstava za rad i tehničko-tehnoloških postupaka koji se primjenjuju u obavljanju djelatnosti;**
- 3. Istovrsnost roba i usluga koje su rezultat obavljanja pojedine djelatnosti.**

Klasifikacije djelatnosti mijenjaju se prvenstveno pod utjecajem tehničko-tehnološkog napretka i promjena koje on donosi (u Hrvatskoj u posljednjih šezdesetak godina u primjeni su bile četiri klasifikacije djelatnosti)

DO KOJIH PROMJENA DOLAZI POD UTJECAJEM TEHNIČKO-TEHNOLOŠKOG NAPRETKA?

Neke djelatnosti nestaju ili mijenjaju karakter, a neprestano se pojavljuju i nove djelatnosti.

- poljoprivreda nekad i danas
- rudarstvo nekad i danas
- razvoj industrijske strukture
- razvoj turizma kao masovne pojave
- razvoj: zdravstva, obrazovanja i znanosti

***NOMENKLATURA ZA RASPOREĐIVANJE PRIVREDNIH I DRUGIH
ORGANIZACIJA I DRŽAVNIH ORGANA PO DJELATNOSTIMA
(primjenjivala se do donošenja JKD)***

1. INDUSTRIJA I RUDARSTVO

7. ZANATSTVO

2. POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO

8. STAMBENA I KOMUNALNA DJ.

3. ŠUMARSTVO

9. KULTURNA I SOCIJALNA DJ.

4. GRAĐEVINARSTVO

10. DJELATNOST DRŽAVNIH I

5. SAOBRAĆAJ

DRUŠTVENIH ORGANA I SLUŽBI

6. TRGOVINA I UGOSTITELJSTVO

***JEDINSTVENA KLASIFIKACIJA PRIVREDNIH I NEPRIVREDNIH
DJELATNOSTI***

(Službeni list SFRJ br. 34/1976)

- 01 INDUSTRIJA I RUDARSTVO***
- 02 POLJOPRIVREDA I RIBARSTVO***
- 03 ŠUMARSTVO***
- 04 VODOPRIVREDA***
- 05 GRAĐEVINARSTVO***
- 06 PROMET I VEZE***
- 07 TRGOVINA***
- 08 UGOSTITELJSTVO I TURIZAM***
- 09 OBRTNIŠTVO I OSOBNE USLUGE***
- 10 STAMBENO-KOMUNALNA DJELATNOST I UREĐENJE NASELJA
I PROSTORA***
- 11 FINACIJSKE, TEHNIČKE I POSLOVNE USLUGE***
- 12 OBRAZOVANJE, ZNANOST, KULTURA I INFORMACIJE***
- 13 ZDRAVSTVO I SOCIJALNA ZAŠTITA***
- 14 DJELATNOST ORGANA DRUŠTVENO-POLITIČKIH ZAJEDNICA,
DRUŠTVENO-POLITIČKIH ORGANIZACIJA I SAMOUPRAVNIH
INTERESNIH ZAJEDNICA***

NAKON OSAMOSTALJENJA HRVATSKA JE PREUZELA JKD O BIVŠE SFRJ, ALI VEĆ 1995. GODINE DONOSI NOVU NACIONALNU KLASIFIKACIJU DJELATNOSTI .

- ❖ Do tada važeća Jedinствена klasifikacija privrednih i neprivrednih djelatnosti nije odražavala promjene što su se zbile u gospodarstvu Republike Hrvatske nakon 1990. godine
- ❖ U svijetu je sve veći broj zemalja koje primjenjuju klasifikacije što su ih donijele međunarodne institucije ili regionalne integracije (UN, EU)
- ❖ Međunarodne financijske institucije svoje aranžmane zemljama u tranziciji uvjetuju dobivanjem statističkih podataka i pokazatelja o gospodarskom stanju i gospodarskim kretanjima koji su usporedivi sa zemljama tržišnih gospodarstava. Pretpostavka toga jest prijelaz na jednu od međunarodnih klasifikacija.

NACIONALNA KLASIFIKACIJA DJELATNOSTI

(NARODNE NOVINE BR. 6/1995.)

- A POLJOPRIVREDA, LOV I ŠUMARSTVO
- B RIBARSTVO
- C RUDARSTVO
- D PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA
- E OPSKRBA ELEKTRIČNOM ENERGIJOM, PLINOM I VODOM
- F GRAĐEVINARSTVO
- G TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO, POPRAVAK MOTORNIH VOZILA
MOTOCIKLA TE PREDMETA ZA OSOBNU UPORABU I KUĆANSTVO
- H UGOSTITELJSTVO
- I PROMET, SKLADIŠTENJE I VEZE
- J FINANCIJSKO POSREDOVANJE
- K POSLOVANJE NEKRETNINAMA, IZNAJMLJIVANJE I POSLOVNE
USLUGE
- L JAVNA UPRAVA I OBRANA, OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE
- M OBRAZOVANJE
- N ZDRAVSTVENA ZAŠTITA I SOCIJALNA SKRB
- O OSTALE DRUŠTVENE, SOCIJALNE I OSOBNE USLUŽNE DJELAT.
- P PRIVATNA KUĆANSTVA SA ZAPOSLENIM OSOBLJEM
- Q IZVANTERITORIJALNE ORGANIZACIJE I TIJELA

S obzirom da su težnje Hrvatske od osamostaljenja usmjerene ka uključivanju u EU, prevagnulo je opredjeljenje za **prihvatanje NACE Rev.1 kao našeg nacionalnog standarda razvrstavanja**. U zemljama EU ona se primjenjivala od 1.1.1993. godine, a prijelazno je razdoblje bilo do 31.12.1994. godine. Naša NKD bila je u primjeni od 1.01.1996.

U NACE Rev.1 postojala su 4 stupnja i jedan međustupanj razvrstavanja i to:

1. stupanj razvrstavanja – *PODRUČJE (SECTION)* iza kojeg slijedi *MEĐUSTUPANJ – PODPODRUČJE (SUBSECTION)*
2. stupanj razvrstavanja- *ODJELJAK*
3. stupanj razvrstavanja – *SKUPINA (GROUP)*
4. stupanj razvrstavanja – *RAZRED (CLASS)*

Hrvatska Nacionalna klasifikacija djelatnosti sadržavala je podjelu u 4 stupnja i 2 međustupnja. Od NACE Rev.1 razlikovala se po tome što je iza zadnjeg stupnja (podjela na razrede) sadržavala i međustupanj PODRAZRED.

2007. godine (NN 58./2007) donijeta je
NACIONALNA KLASIFIKACIJA
DJELATNOSTI 2007. – NKD 2007.

U NKD 2007. označena su:

- **područja – jednoslovnom oznakom**
- **odjeljci – dvoznamenkastim brojem**
- **skupine – troznamenkastim brojem**
- **razredi – četveroznamenkastim brojem**

TEMELJNA STRUKTURA NKD 2007., PO PODRUČJIMA

usklađeno s NACE Rev.4

- A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
- B Rudarstvo i vađenje
- C Prerađivačka industrija
- D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija
- E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
- F Građevinarstvo
- G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla
- H Prijevoz i skladištenje
- I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
- J Informacije i komunikacije
- K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
- L Poslovanje nekretninama
- M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
- N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
- O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
- P Obrazovanje
- Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
- R Umjetnost, zabava i rekreacija
- S Ostale uslužne djelatnosti
- T Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe
- U Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela

HIJERARHIJSKE RAZINE NKD-a 2007. U ODNOSU NA NKD 1997.

Naziv razine	Vrsta i broj oznake	NKD 2007.		NKD 1997.		Razlika
		Oznaka	Broj kategorija	Oznaka	Broj kategorija	
Područje	jednoslovne	A – U	21	A – Q	17	+ 4
Potpodručje (međurazina)	dvoslovne	–	–	AA – QA	31	–
Odjeljak	dvoznamenkaste	01 – 99	88	AA 01 – 99	62	+ 26
Skupina	troznamenkaste	01.1 – 99.0	272	01.1 – 99.0	224	+ 48
Razred	četveroznamenkaste	01.11 – 99.00	615	01.11 – 99.00	514	+ 101
Podrazred	peteroznamenkaste	–	–	01.11.0 – 99.00.0	585	–

Oznaka za razinu područja NIJE uključena u šifru NKD-a 2007. koja označava odjeljak, skupinu i razred određene djelatnosti.

Npr. PROIZVODNJA LJEPILA (šifra: 20.52)

pri čemu: 20 – šifra odjeljka

20.5 – šifra skupine

20.52 – šifra razreda

(područje C kojemu ova šifra pripada ne pojavljuje se u samoj šifri)

PRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA (C)

(Usklađeno s NACE Rev.4)

- 10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda
- 11 Proizvodnja pića
- 12 Proizvodnja duhanskih proizvoda
- 13 Proizvodnja tekstila
- 14 Proizvodnja odjeće
- 15 Proizvodnja kože i srodnih proizvoda
- 16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja: proizvodnja proizvoda od slame i pletarskih materijala
- 17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira
- 18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa
- 19 Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda
- 20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda
- 21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka
- 22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike
- 23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda
- 24 Proizvodnja metala
- 25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme
- 26 Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda
- 27 Proizvodnja električne opreme
- 28 Proizvodnja strojeva i uređaja
- 29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica
- 30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava

Sveučilište u Rijeci
Ekonomski fakultet Rijeka

GOSPODARSTVO HRVATSKE

Prof. dr. sc. Nada Karaman Aksentijević

**SEKTORSKA STRUKTURA
NACIONALNOG GOSPODARSTVA I
PRAVILNOSTI NJENE PROMJENE U
PROCESU GOSPODARSKOG RAZVOJA**

**SVE DJELATNOSTI UOBIČAJENO SE GRUPIRAJU
ODNOSNO, S ASPEKTA NACIONALNOG
GOSPODARSTVA, DIJELE U VEĆE SKUPINE KOJE
NAZIVAMO SEKTORIMA**

Osnovna podjela je trosektorska:

- **PRIMARNI SEKTOR** čine sve djelatnosti koje se zasnivaju na korištenju prirodnih resursa, ali ih ne prerađuju (predmet rada im je na zemlji ili pod zemljom).
- **SEKUNDARNI SEKTOR** čine sve prerađivačke djelatnosti.
- **TERCIJARNI SEKTOR** čine sve uslužne djelatnosti.

U novije vrijeme sve više se primjenjuje podjela u 5 sektora:

➤ **PRIMARNI SEKTOR**

➤ **SEKUNDARNI SEKTOR**

➤ **TERCIJARNI SEKTOR DIJELI SE NA:**

❖ **TERCIJARNI SEKTOR U UŽEM SMISLU** – čine ga sve djelatnosti koje pružaju klasične poslovne usluge

❖ **KVARTARNI SEKTOR** – čine ga sve djelatnosti koje stvaraju znanje ili formiraju kvalitetne ljudske potencijale

❖ **KVINARNI ILI KVINTARNI SEKTOR** – čine ga sve djelatnosti koje pružaju moderne poslovne usluge

PRAVILNOSTI PROMJENE GOSPODARSKE STRUKTURE U PROCESU GOSPODARSKOG RAZVOJA

- 1. Na najnižem stupnju gospodarskog razvoja dominantan je udio primarnog sektora u strukturi nacionalnog gospodarstva.**
- 2. Na srednjem stupnju razvijenosti raste udio sekundarnog sektora i uz njega neposredno vezanih djelatnosti tercijarnog sektora (prvo se razvijaju djelatnosti koje omogućuju razvoj industrije).**
- 3. Na najvišem stupnju razvijenosti dominantan je udio tercijarnog sektora u strukturi nacionalnog gospodarstva.**
- 4. Što je zemlja gospodarski razvijenija, uočljivija je razdioba tercijarnog sektora na: tercijarni sektor u užem smislu, kvartarni i kvinarni (kvintarni) sektor.**

**SEKTORSKA STRUKTURA UOBIČAJENO SE ISKAZUJE
KAO UDIO POJEDINOG SEKTORA U BRUTO
DOMAĆEM PROIZVODU I U ZAPOSLENOSTI**

Sektorska struktura dohotka za odabrane zemlje u 2006. godini prema
Izvešću Svjetske banke

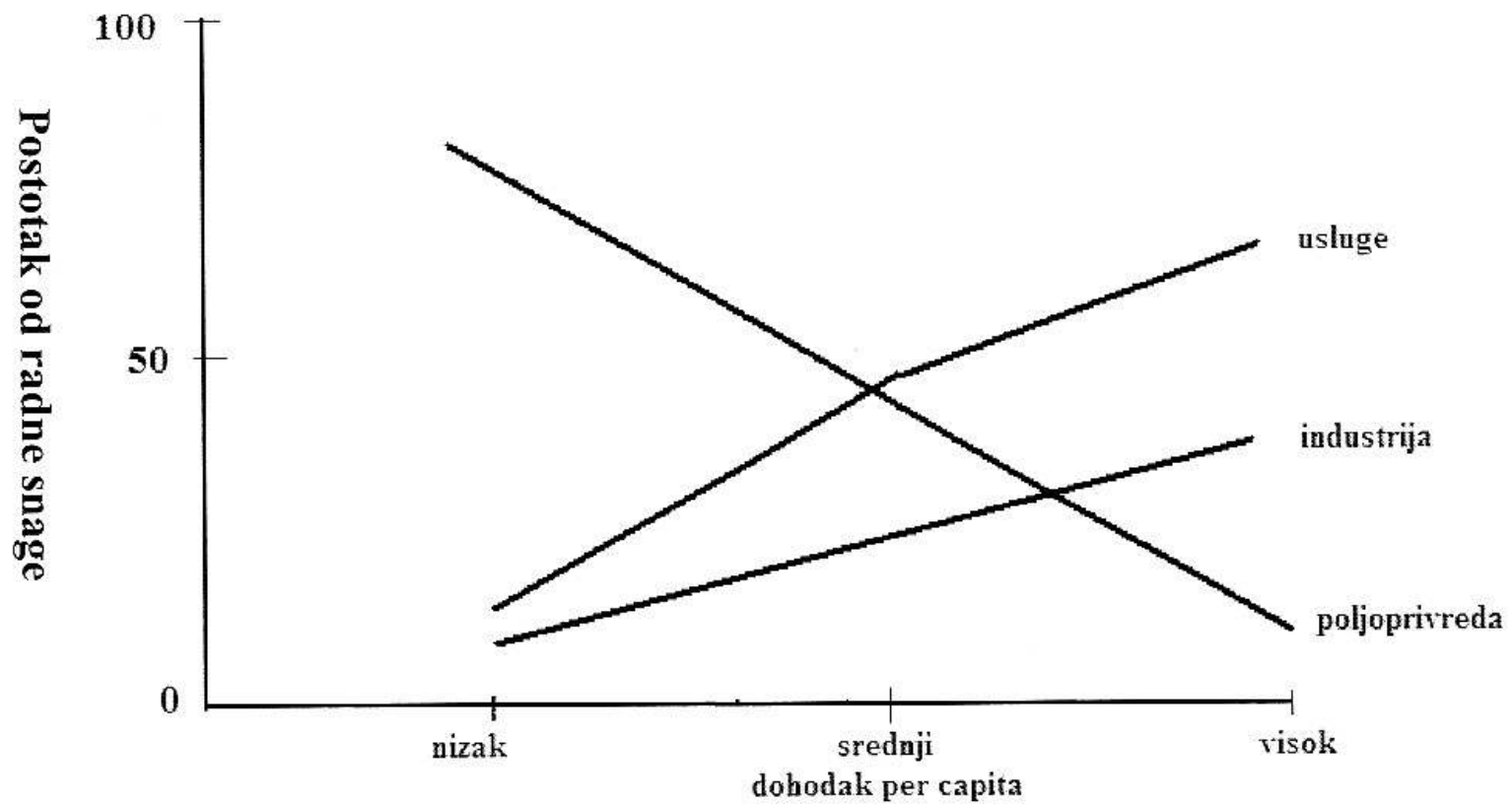

	Zemlja / GNI po. USD	Primarni sektor	Sekundarni sektor	Tercijarni sektor
Zemlje niskog dohotka (0 – 935 USD)	Etiopija / 170	47	13	40
	Ruanda / 250	41	21	38
	Togo / 350	44	24	32
	Pakistan / 800	19	27	54
	Nikaragua / 930	20	30	53
Zemlje srednjeg dohotka (936 – 11455 USD)	Hrvatska / 9.310	7	32	61
	Kina / 2.000	12	48	40
	Argentina / 5.150	8	36	56
	Turska / 5.400	10	27	63
Zemlje visokog dohotka (≥ 11456 USD)	Češka / 12.790	3	39	58
	Slovenija / 18.660	2	35	63
	Australija / 35.860	3	28	69
	Njemačka / 36.810	1	30	69
	Japan / 38.630	2	30	68
	Norveška / 58.440	2	45	53
	SAD / 44.710	1	23	76

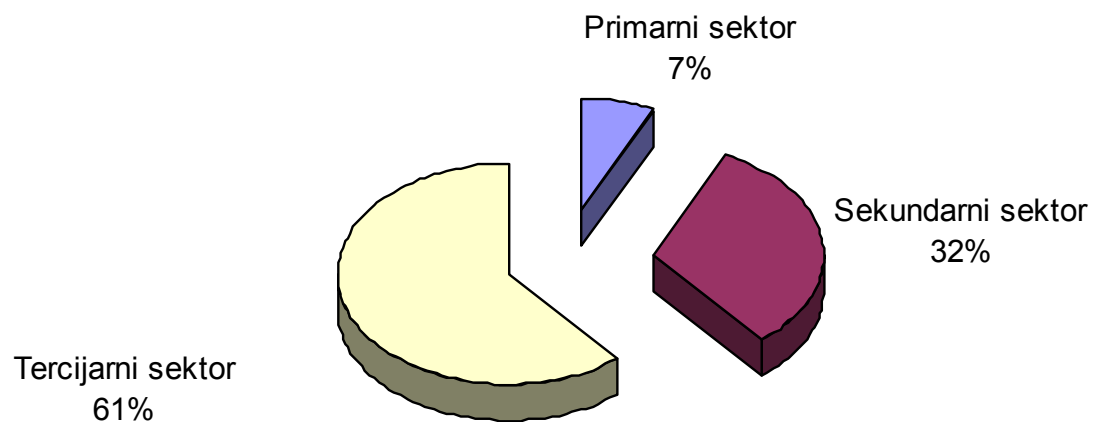
Izvor: World Development Report, World bank, Washington, 2008., str. 198.-208.

Distribucija radne snage na različitim stupnjevima ekonomske razvijenosti

Sektorska struktura dohotka za Republiku Hrvatsku prema izvješću Svjetske banke za 2006. godinu

Izvor: prema World Development Indicators, World bank, Washington, 2008., str. 198.

⊕ Zaposleni u pravnim osobama po NKD-u (stanje 31.3.2007.)

	Broj zaposlenih	Udio u ukupno m (%)
UKUPNO	1 195 655	100,00
A Poljoprivreda, lov i šumarstvo	26 163	2,19
B Ribarstvo	1 609	0,13
C Rudarstvo i vađenje	8 487	0,71
D Prerađivačka industrija	258 015	21,58
E Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	26 781	2,24
F Građevinarstvo	98 551	8,24
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	211 735	17,71
H Hoteli i restorani	40 204	3,36
I Prijevoz, skladištenje i veze	80 947	6,77
J Financijsko posredovanje	34 748	2,91
K Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	84 607	7,08
L Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	104 610	8,75
M Obrazovanje	97 313	8,14
N Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	77 844	6,51
O Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	44 041	3,68
P Privatna kućanstva sa zaposlenim osobljem	-	-
Q Izvanteritorijalne organizacije i tijela	-	-

Izvor: SLJH-2008., str. 124.